

15. Valtion turvallisuus

Valtion ulkoista ja sisäistä turvallisuutta koskevat tiedot sisältyvät pääasiassa suojelupoliisin asiakirjoihin ja tietojärjestelmiin. Vastaavanlaisia tietoja saattaa olla muillakin viranomaisilla, kuten pääesikunnan tutkintaosastolla, jolla on esimerkiksi oma turvallisuustietorekisteri.

Asiakirjojen ja tietojen luovuttamisessa lähtökohtana on salassapito. Tällöin tietojen luovuttamiselta edellytetään, ettei se ilmeisesti vaaranna valtion turvallisuutta.

Perheenyhdistämisasiä. Suojelupoliisin ei tarvinnut luovuttaa asianosaisille tietoja Ulkomaalaisvirastolle antamastaan perheen yhdistämistä koskevasta kielteisestä lausunnosta. Pyydetty lausunnot liiteperusteluineen muodostivat kokonaisuuden, joka sisälsi valtion turvallisuuden kannalta sellaista aineistoa, jonka antaminen asianosaisille olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua. Tietopyyntöä perusteltiin lausunnon olennaisella merkityksellä perheen ulkomailta asuvan osapuolen oleskelupäätökselle. Tätä koskevan valituksen laatimisessa ei voitu lausunnon puuttuessa ottaa luotettavasti kantaa suojelupoliisin lausunnon sisältöön, vaan sen osalta oli jouduttu ainoastaan arvailemaan lausunnon taustalla vaikuttaneita seikkoja. Hallinto-oikeus ei voinut ottaa erikseen kantaa suojelupoliisin lausunnon varsinaiseen sisältöön. **(Helsingin HAO 6/18.1.2005)**

Oleskelulupalausunto. Suojelupoliisin oli annettava asianosaiselle jäljennös kielteisestä lausunnostaan, jonka se oli aiemmin luovuttanut Ulkomaalaisvirastolle tämän oleskelulupa-asiaa varten. Lausunto ei sisältänyt valtion turvallisuuden kannalta sellaisia tietoja, että sitä koskevien tietojen luovuttaminen asianosaiselle olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua. Asiassa oli punnittava asianosaisen oikeutta tiedon saamiselle ja sitä, olisiko asiakirjan antaminen vastoin valtion turvallisuuden kannalta erittäin tärkeää yleistä etua. Ulkomaalaisvirasto oli hylännyt oleskelulupahakemuksen nimenmaan kyseisen suojelupoliisin lausunnon perusteella. Asianomainen ei ollut voinut valittaa viraston päätöksestä tehokkaasti eikä esittänyt vastanäyttöä käytetyille hylkäysperusteille, kun hänelle ei voitu selvittää lausunnon sisältöä. Suojelupoliisi oli vedonnut siihen, että mikäli asianosaisjulkisuutta ei rajoitettaisi, suojelupoliisin tehtävien kannalta merkittävät henkilöt voisivat saada tiedon Supon hallussa olevista tiedoista. Tämä vaarantaisi huomattavasti poliisin toimintaedellytyksiä ja valtion turvallisuuden. **(Helsingin HAO 276/23.3.2006 / Helsingin HAO 03/0625/2 /16.9.2003)**

Suojelupoliisin tilinpäätöstiedot. Supon tilinpäätöstä ja sen liitteitä vuodelta 2005 ei tarvinnut luovuttaa, vaikka siinä esitettyjä yksittäisiä tietoja olikin saatavilla myös julkisista lähteistä. Kokonaisuutena luovutettaessa tiedot saattaisivat vaarantaa valtion turvallisuuden. **(KHO 3233 /12.12.2008)**

Suojelupoliisin tutkinnanlopettamispäätökset. Tietojen luovuttaminen suojelupoliisin tutkinnan lopettamista koskevista päätöksistä vaarantaisi valtion turvallisuuden. Aineiston analysointi saattaisi paljastaa tietoja esimerkiksi esitutkintakynnyksestä, tutkinnan resursseista, tutkintamenetelmistä ja Supon operatiivisesta toiminnasta. Asiakirjoista ei myöskään voitu luovuttaa osatietoja siten, etteivät salassa pidettävät tiedot tulisi julki ja samalla säilyisi kuitenkin asiakirjan sisällön ymmärrettävyys. Koska käsitelty tietopyyntö kohdistui viranomaisen tekemiin kaikkiin päätöksiin, oikeuden mielestä ei ollut tarpeellista käsitellä asiaa päätöskohtaisesti. Tutustuttuaan aineistoon oikeus kuitenkin totesi sen koostuvan muodoltaan samankaltaisista lyhyistä asiaselosteista. **(KHO 1170/1/08)**

Stasin yhteyshenkilöt. Suojelupoliisin ei tarvinnut luovuttaa tietoja (ns. *Tiitisen listaa*) suomalaisista henkilöistä, joiden epäillään olleen yhteyksissä DDR:n tiedustelupalveluun *Stasiin*. Tietojen antaminen olisi saattanut vaarantaa valtion turvallisuutta ja heikentää suojelupoliisin kansainvälisiä toiminta- ja yhteistyömahdollisuuksia. **(KHO 2729/7.11.2003)**

Tiitisen lista, toinen tietopyyntö. Suojelupoliisin oli luovutettava tiedonpyytäjälle kopio ns. *Tiitisen listasta*, jonka tiedot koskevat suomalaisten oletettua yhteydenpitoa entisen Itä-Saksan turvallisuusministeriöön Stasiin. Luovuttaminen ei vaarantaisi valtion turvallisuutta eikä vahingoittavan kansainvälisiä suhteita, sillä asiakirja oli saatu jo vuonna 1990 ja se koski yhteydenpitoa valtioon, jonka olemassaolo oli jo lakannut. Tietojen alkuperäinen luovuttaja ei ollut myöskään edellyttänyt asiakirjan salaamista eikä ollut asettanut luovuttamiselle rajoittavia ehtoja. Myöskään vihjetiedon kohteena olevien henkilöiden leimautumista ei voitu pitää perusteena asiakirjan salaamiselle. Supo ei ollut luovuttanut tietoja vedoten valtion turvallisuuteen, haittaan kansainvälisille suhteille ja ilmiannon kohteen olleiden henkilöiden leimautumisella, mutta ei ollut päätöksessään esittänyt, että asiakirjan sisältö itsessään vahingoittaisi valtion turvallisuutta. Korkein hallinto-oikeus kumosi tämän päätöksen. **(Helsingin HAO 08/0794/2 /24.6.2008)**

Tiitisen lista, KHO:n ratkaisu toiseen tietopyyntöön. KHO arvioi, oliko ilmeistä, ettei tiedustelutietoa sisältävän asiakirjan julkiseksi tuleminen vaarantaisi valtion turvallisuutta. Päätöksessään oikeus totesi, että luottamuksellisena tietojenvaihtona saatua asiakirjaa oli edellytetyä käytettävän vain siihen tarkoitukseen, johon se oli annettu, eikä suojelupoliisin voitu edellyttää tiedustelevan yhteistyötaholtaan suhtautumista asiakirjan luovuttamiseen. Asiakirjan luovuttaminen olisi vaarantanut suojelupoliisin kansainvälisessä tiedusteluyhteistyössä nauttiman luottamuksen ja vaarantanut valtion turvallisuuden. Sillä että useat tahot olivat julkisuudessa esittäneet käsityksiään asiakirjan julkisuudesta, ei ollut väliä oikeudellista merkitystä. **(KHO2329/1/08 /12.5.2010)**

Rosenholz. Kyse oli Stasin tiedottaja- ja yhteyshenkilökortiston osasta, jonka Yhdysvaltain tiedustelupalvelu sai haltuunsa ennen Saksan demokraattisen tasavallan DDR romahtamista. Suojelupoliisi kieltäytyi luovuttamasta sillä olevaa aineistoa viittaamalla kansainväliseen vakiintuneeseen tapaoikeuteen ja siihen, että kyseessä oli vihjetyyppinen tieto. Hallinto-oikeus katsoi, että aineiston julkiseksi tuleminen haittaisi suojelupoliisin edellytyksiä toimia kansainvälisessä yhteistyössä ja johtaisi siihen, että Supon tiedonsaanti muilta turvallisuuspalveluilta vaikeutuisi. Päätöksestä valitettiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. **(Helsingin HAO 00902/09/1203 /19.1.2010)**

Keskusrikospoliisin ulkomailta saama tieto. Keskusrikospoliisilla ei ollut syytä olla luovuttamatta asianosaiselle siltä pyydettyjä asiakirjoja sillä perusteella, että sillä ei ollut lupaa ulkomaisten asiakirjojen luovuttamiseen niiden antajalta, ja että asiakirjojen luovuttaminen voisi tulevaisuudessa vaarantaa tietojen saannin ulkomailta. Tapauksessa oli ollut kysymys KRP:n Iso-Britannian poliisin kanssa asianosaisen asiassa käymästä kirjeenvaihdosta. **(Helsingin HAO 07609/08/1203)**

Ihmisoikeuksien vaarantuminen. Kansallisen turvallisuus ei sinällään vaaranna ihmisoikeuksia, eikä kansallisen turvallisuuden nimissä salassa pidettäväksi määrättävän aineiston jääminen asianosaisjulkisuuden ulkopuolelle sinänsä ollut Euroopan ihmisoikeussopimuksen vastaista. Tämäntapaisessa tilanteessa toimivaltaisen tuomioistuimen on kuitenkin voitava perehtyä aineistoon pystyäkseen varmistumaan siitä, että salassapidon perusteet ovat alun perin olleet oikeat. Yhdessä tapauksista hallinto-oikeus oli menetellyt väärin, kun se oli palauttanut asian viranomaiselle, eikä ollut itse tehnyt arviointia pyydettyjen tietojen merkityksestä kansalliselle turvallisuudelle. **(KHO 757/3/07 / KHO 2179/3/06 / KHO 2752/3/06)**